

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Reus an licitè aperiat occulta crimina testium, num. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

visitationes: puto, inquam, temperari. Cum enim illud (præsumat) temeritatem ostendat credere meritò possumus, tantum rigorem ad modica esculenta, vel ad exigua similia nequaquam extendi. Et Tridentinum loco citato hunc canonem confirmans, licet non utatur eodem verbo (præsumat) dum tamen aliud non explicuit, videtur solum idem, quod Canon voluisse.

tt *Glossa in c. Romana. §. procurationes. de cens. & ex act. v. aliquod munus.*

Munera iudici, an donanda?

13. Quando iudex licitè potest accipere munera, juxta dicta, licitè & alij donant. Sed quid, quando illicitè iudex petit, vel accipit? respondeo, si ea quis dat, ad redimendam suam vexationem injustam, non peccat¹⁴. Ne sit tamen litigans facilis ad credendum, vexationem injustam intercedere, quia omnes ferè litigantes putant, se injustè vexari, cum tamen non ita sit, intercedit tamen, quando imminet periculum claræ injustitiæ, vel injustæ inæqualitatis, in expediendis negotijs, ijs prius expeditis, ob quæ munera iudex accepit.

u *Mol. l. 1. tr. 2. d. 88. Sanchez. l. 3. Consil. cap. unico, dub. 3. & communiter. Rebell. alijque apud Dicast. l. c. n. 86.*

14. Hac occasione nota, iudicum famulos, qui aliquibus propter munera accepta aditum præbent ad iudicem, alijs injustè exclusis, omnino peccare; sed tamen iisdem propter eandem rationem, dare licebit munera ad redimendam vexationem. Dixi (injustè) nam si, sine alterius præjudicio, extraordinarium favorem famulus procuret litiganti, licitè, quamvis indecorè, propter hanc causam, aliquid accipiet,

15. Nota, ea, quæ iudex, alijve recipiunt ad redimendam vexationem debere (præter peccatum) omninò restitui, quia, in vitis absolutè dominis, accipiuntur.

Denique iudicis amasiæ, quando ad sollicitandam causam munera offerre liceat, diximus lib. 5. c. 1. §. 4. n. 23.

§. II.

Reus.

An licitè aperiat occulta, vel falsa crimina testium.

Quæres primò, potestne reus ad enervandam falforum testium auctoritatem, eorum occulta crimina revelare? respondeo, si alia via non datur, qua commodè testimonium infirmet, sanè potest¹⁵, sive spontè, sive compulsi à iudice, testes illi testati fuerint: quilibet enim jus se tuendi habet, cum iusto moderamine, præsertim eodem genere armorum, quo oppugnatur. Quod si alia via datur, ut item si per manifestationem unius peccati minoris sibi consulere satis posset, manifestaret autem majus, eum peccaturū, etiam contra Iustitiam, puto; sicuti eodem modo peccare supposuimus supra illum, qui se corporaliter defendendo, excedit limites necessariæ defensionis.

a *Lessl. 2. c. 31. n. 1. b sup. lib. 6. c. 4. §. 3. num. 16.*

2. Hinc sequitur primò, eum, qui accusatur de crimine, quod juridicè ab accusatore probari nequit, non solum posse negare crimen, sed etiam dicere,

xxx 3

accusa-

accusatorem calumniari & mentiri; qui enim accusat de crimine, quod probari non potest, calumniator est, & mentiri praesumitur.

c. *Pet. Nav. l. 2. c. 4. m. 348. lege etiam S. Th. 2. 2. q. 69. ar. 2.*

3. Sequitur secundò, idem esse extra iudicium. quare si quid aperuisti amico tuo, ea lege, ut nihil diceret, ipse autem manifestavit alteri, cum gravi offensione tua, vel alterius, potes tu negare, te id aperuisse. Quilibet enim habet jus tegendi, quantum potest, sua dicta & facta, unde nascatur offensio. Quod si amicus patefecit in casu, quo licet poterat, tu illum sine injuria non posses ut mendacem pronunciare.

4. Hæc passim in ore sunt omnium; illud singulare est, & difficile, an si alio modo te ab injusto teste tueri nequeas, licet falsæ crimina illi possis obijcere, quanta sufficiant ad tuam justam defensionem? Duo assero: unum mihi satis probabile, alterum satis incertum.

5. Probabile d' mihi est, te, si id facias, non peccare contra Iustitiam, unde nec obligari ad restitutionem: ratio est, quia, sicuti si ad defendendam tuam vitam invadentem, illum mendacijs & stratagemate curares, ut in foveam v. g. caderet, mendax quidem esses, sed non injustus, cum (quoad iustitiam) habeas jus te defendendi omnibus vijs, ita in casu nostro &c. Et ratio à priori est, quia defensio vitæ contra injustè aggredientem aufert à quacunque tua actione ad defensionem necessaria omnem rationem injustitiæ.

d. *Bannes, Ledesma, Io: la Cruz allat*

à *Delugo t. 2. de iust. d. 40. sec. 2. num. 26. Dicast. latè contra quemdam innominatum lib. 2. de iust. tr. 2. d. 12. p. 4. dub. 2. m. 401. & apud Dian. p. 9. tr. 8. ref. 43.*

6. Incertum mihi est, an id possit fieri licetè, sine ulla culpa? & quidem Delugo e sic habet. Certum est, non licere, quia ad minus erit mendacium, quod nunquam licet: & post quatuor interjectas lineas hoc falsum, ait, crimen testis erit probandum per testes alios, qui cum debeant jurare, committent peccatum mortale, & per consequens, eos ad hoc hortari, erit mortale. Hæc ille, qui explicat aucthores f, quos in contrarium citat Diana ff, aitque eos docere, non esse mortale, ex parte injustitiæ; non verò non esse mortale, saltem ex parte perjurij.

e. *Delug. ib. sec. 2. n. 25. f. Io: la Cruz Bannes, Ledesma, apud Dian. mox citandum. ff. Dian. p. 3. tr. 5. ref. 4.*

7. Video doctrinam hanc, sed quoniam tota culpa refunditur in mendacium & perjurium, sequitur quaestio, si solum esset mendacium sine juramento, non esse mortale, quia, quamvis hoc mendacium sit absolute de malo gravi contra proximum, tamen cum iustè à me hoc damnum inferatur, non esset mihi imputandum ad grave; atq; hanc sequelam expressè concedunt Hurtadus g & Bannes h.

g. *Hurtad. apud Dian. p. 9. tr. 8. ref. 43. h. Bannes apud eundem Dian. ib.*

Secundò, etiam accedente juramento, posset adhiberi equivocatio, tum à me, tum ab ijs, quibus est certa mea innocentia, & sic vitari perjurium, seu mendacium, quo solo posito, negant commi-

communititer Doctores, & ipse Delugo hanc sententiam. Si igitur hoc tollatur, non sunt huic doctrinae contrarii. Iuramento autem æquivoco, etiam in iudicio, si id illegitimum sit, me licite posse uti, docet Castropalaus g cum alijs. ergo etiam in iudicio, ubi injustus est testis. Videbitur igitur alicui, posse vitari mortale ab eo, qui in prædicto casu, falso vel illegitimo testi falsa crimina impingit.

g Castrop. t. 3. d. 1. de juram. p. 7. num. 1.

Adhuc tamen incertum id esse pronuntio. Ut quid enim? si sodomitam oporteret probari esse illum testem, si excommunicatum, si hæreticum? sibi testis falsus id imputet, respondebit aliquis. Audio: sed adhuc hæreo. Quid enim, si sit necesse, publicas scripturas ementiri, possent Notarius publicus ad hoc induci, si Notario constaret mea innocentia? quid ni? respondebis: id enim non est, infidelem esse Reip. sed maximè fidelem, dum ejusdem Reip. innocentes sic defenduntur. Verum si aperiat huiusmodi ostium, quo modo stabunt publica judicia? inveniantur, respondebis, testes veri, ut sancta requirunt tribunalia. Demum enim falsi testes quacumque arte repelluntur, publica judicia firmanantur potius, non infirmantur. Sed ego iterum audio, quia tamen adhuc durum audio, libenter nodum hunc in aliud tempus evolvendum reservo.

An reo liceat, crimen sibi imponere ad evitanda tormenta, dicam inferius cap. 3. §. 6.

Reus an debeat stare sententia?

Quares secundò; teneturne reus

condemnatus stare sententiæ iudicis? respondeo, si est iusta, tenetur, quia sententia est veluti quædam lex privato imposita; unde condemnatus ad solvenda centum v. g. debet solvere, etiam in conscientia. Si est injusta, non tenetur, quia non expedit bono publico, ut qui per calumniam, vel falsos testes convictus est, obligetur in conscientia &c.; sed de hac re vide distinctè apud Delugo h. & de injusta sententia in materia beneficiorum, vide Dicastillum i. Nos unum notatu dignum diximus lib. 6. c. 4. §. 2. num. 5. l.

h Delugo t. 2. de just. d. 37. sec. 15. à n. 185. i Dicast. li. 2. de just. tr. 1. diff. 15. dub. 2. l. id ib. dub. 4.

An reus, etiam Religiosus, fugere queat à carcere?

9. Quares tertio: reus licitène fugit à carcere? respondeo, non solum ante, sed etiam post justam sententiam licitè fugit, si sit periculum damnationis ad poenam mortis, vel mutilationis, vel gravis mali; quia non potest poni præceptum, ut ibi maneat cum tanto suo damno. Probabile item est, posse vincula effringere, & rumpere carceres, saltem cum animo restituendi fractionis damnum, quod tamen damnum restitui, non esse in usu, putat Lessius m. Ratio est, quia qui potest velle finem, potest ponere media; neq; id est inferre vim publicæ potestati; per hanc enim prohibetur, ne fiat vis contra iudices, & ministros, quando justè agunt, non verò contra vincula & carcerem. Idem puto, si quis sit in eodem carcere (& propter paritatem rationis in triremibus)